

Nachtelijke symptomen van de lagere urinewegen bij ouderen

Onderzoek met betrekking tot nachtelijke toiletgerelateerde valincidenten, multicausale etiologie van nycturie, circadiaanse variatie van postmictioneel residu en bijwerkingen van anticholinergica bij overactieveblaassyndroom

Veerle Decalf

2021

Proefschrift voorgelegd tot het bekomen van de graad Doctor in de Gezondheidswetenschappen

Promotoren Prof. dr. Karel Everaert (Universiteit Gent, Structuur en Herstel van de Mens)
Prof. dr. Mirko Petrovic (Universiteit Gent, Inwendige ziekten en Pediatrie)

Begeleidingscommissie Prof. dr. Wendy Bower (The University of Melbourne, Aged Care)

Leden examencommissie Prof. dr. Johan Vande Walle (Universiteit Gent, Inwendige ziekten en Pediatrie)
Prof. dr. Erik Van Laecke (Universiteit Gent, Structuur en Herstel van de Mens)
Prof. dr. Nico De Witte (Vrije Universiteit Brussel, Psychologie en Educatiewetenschappen en Hogeschool Gent, Mens en Welzijn)
Dr. An-Sofie Goessaert (Universiteit Gent, Structuur en Herstel van de Mens)
Dr. Paul van Houten (Zonnehuisgroep Amstelland)
Prof. dr. Anja Velghe (Universiteit Gent, Inwendige ziekten en Pediatrie)
Prof. dr. em. Jean-Jacques Wyndaele (Universiteit Antwerpen, ASTARC)

Contact Veerle Decalf, verpleegkundige, dienst urologie UZ Gent, veerle.decalf@uzgent.be, +32 9 332 2207

Proefschrift en publicaties kunnen online worden geconsulteerd via
<https://biblio.ugent.be/person/802001726838>

Symptomen van de lagere urinewegen zoals 's nachts wakker worden om te plassen, onverwacht zeer dringend moeten plassen en urineverlies komen vaak voor bij ouderen. Deze symptomen hebben een negatief effect op hun dagelijks leven en hun kwaliteit van leven.

Het doel van dit proefschrift is om een aantal onderzoeksvragen te beantwoorden over het **effect**, de **oorzaken**, de **diagnosestelling** en de **behandeling** van nachtelijke symptomen van de lagere urinewegen bij ouderen. De zes studies die beschreven worden in het proefschrift passen binnen de onderzoekslijnen van de NOPIA-onderzoeksgroep en de International Nocturnal Polyuria Research Group.

Het **effect** van 's nachts wakker worden om te plassen in het ziekenhuis is weinig bestudeerd. Het lijkt nochtans logisch dat wanneer een patiënt 's nachts wakker wordt om te plassen, het risico op een nachtelijke valpartij groter wordt. In de eerste twee studies werd onderzocht hoeveel valpartijen in het ziekenhuis te maken hebben met nachtelijk toiletbezoek en welke de kenmerken zijn van deze valpartijen.[1,2] Deze resultaten passen in een groter onderzoek om de zorg te verbeteren voor patiënten die 's nachts wakker worden om te plassen.

's Nachts wakker worden om te plassen kan verschillende **oorzaken** hebben. Door Australische onderzoekers werd een Engelstalige vragenlijst gemaakt die screent naar de oorzaken ervan, maar kan niet gebruikt worden in Nederlandstalig België en is nog niet voldoende bestudeerd om te gebruiken bij patiënten. Deze vragenlijst werd naar het Nederlands vertaald volgens een wetenschappelijk methode en de betrouwbaarheid werd onderzocht bij bewoners van woonzorgcentra en jongere volwassenen.[3] Dit onderzoek draagt bij aan de studie van de eigenschappen van deze screeningsvragenlijst zodat die kan worden gebruikt door zorgverleners in de praktijk.

Voor de **diagnosestelling** van symptomen van de lagere urinewegen wordt vaak gemeten hoeveel urine na een plas achterblijft in de blaas. Het is wel nog onduidelijk welke hoeveelheid resturine klachten kan geven bij ouderen. Nooit eerder werd bij hen nagekeken of de hoeveelheid resturine overdag en 's nachts verschillend is. In studies bij bewoners in woonzorgcentra en bij oudere vrouwen met urineverlies werd de resturine overdag en 's nachts gemeten.[4,5] Met deze twee studies wordt de wetenschappelijke kennis groter over resturine bij ouderen.

Personen met het overactieveblaassyndroom hebben onverwachte zeer dringende plassen, al dan niet met urineverlies en worden 's nachts wakker om te plassen. De **behandeling** van het overactieveblaassyndroom kan gebeuren met medicijnen. Het is al goed onderzocht welke bijwerkingen deze medicijnen geven, maar nog niet welke bijwerkingen de ouderen wel of niet willen riskeren. Zorgverleners, wetenschappers en de overheid weten nu welke bijwerkingen ouderen belangrijk vinden en kunnen hun praktijkvoering, onderzoek en beleidskeuzes hierop afstemmen.[6]

Publicaties die deel uitmaken van het proefschrift:

- [1] Decalf V, Bower W, Rose G, Petrovic M, Pieters R, Eeckloo K, Everaert K. Prevalence and characteristics of incident falls related to nocturnal toileting in hospitalized patients. *Acta Clinica Belgica*. 2019; Sep 3; 1-6.
- [2] Rose G, Decalf V, Everaert K, Bower W. Toileting-related falls at night in hospitalised patients: The role of nocturia. *Australasian Journal of Ageing*. 2019; 39: e70-e76.
- [3] Decalf V, Everaert K, De Witte N, Petrovic M, Bower W. Dutch version of the TANGO nocturia screening tool: cross-culturally translation and reliability study in community-dwelling people and nursing home residents. *Acta Clinica Belgica*. 2019; Aug 10; 1-8.
- [4] Decalf V, Huion A, Denys MA, Kumps C, Petrovic M, Everaert K. Circadian variation in post void residual in nursing home residents with moderate impairment in activities of daily living. *J Am Med Dir Assoc*. 2017; 18(5): 433-437.
- [5] Decalf V, Monaghan T, Denys MA, Petrovic M, Pieters R, Weiss J, Everaert K. Circadian patterns in post-void residual and voided percentage among older women with urinary incontinence. *J Clin Med*. 2020 Mar 27; 9(4): 922.
- [6] Decalf V, Huion A, Benoit D, Denys MA, Petrovic M, Everaert K. Older people's preferences for side effects associated with antimuscarinic treatments of overactive bladder: a discrete-choice experiment. *Drugs Aging*. 2017; 34: 615-623.